

**AZƏRBAYCANDA “XÜSUSİ TƏNZİMLƏMƏ
REJİMİNİN TƏTBİQİ QAYDASI”NIN İSLAM
MALİYYƏSİNİN İNKİŞAFINDA ROLU**

MAŞALLAH SƏFƏROV

Bakı Dövlət Universiteti, doktorant

E-mail: masallah.safarov.roman@bsu.edu.az
ORCID: 0000-0001-5718-9754**Giriş**

Azərbaycanda İslam maliyyəsi sektoru son illərdə sürətlə inkişaf edir və bu prosesə təsir edən ən mühüm amillərdən biri maliyyə-kredit sisteminə ixtisaslaşmış qurumların fəaliyyətidir. 26 yanvar 2024-cü il tarixində Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı tərəfindən “2024-2026-cı illərdə maliyyə sektorunun inkişaf Strategiyası” təsdiq edildi. Strategiyaya müvafiq olaraq ölkədə “FinTech”lərin innovativ maliyyə məhsulu təqdim etmələri, o cümlədən mövcud texniki imkanlardan daha səmərəli şəkildə istifadə etmələri qarşıya məqsəd qoyuldu [1]. Qeyd olunan Qərar İslam maliyyə prinsiplərinə uyğun məhsulların və xidmətlərin tətbiqi üçün də lazımı hüquqi və tənzimləmə bazasını təmin edir. Belə ki, alternativ və innovativ maliyyə məhsullarının tətbiqi imkanlarının genişləndirilməsi məqsədilə Mərkəzi Bank tərəfindən qəbul edilmiş “Xüsusi tənzimləmə rejiminin tətbiqi Qaydası” haqqında Qərar (31 yanvar 2024-cü il tarixli, 06/4 nömrəli) bank məhsullarının diversifikasiyasına səbəb olacaqdır. Ekosistemin iştirakçıları tərəfindən innovativ maliyyə alətlərinin tətbiqinə dair Mərkəzi Banka müraciət olunmaqla 2024-2026-cı illərdə hüquqi çərçivənin yaradılması prosesi də başlanmış sayılır.

Xüsusi tənzimləmə rejiminin əsas məqsədi ondan ibarətdir ki, maliyyə bazarlarında innovativ məhsulların tətbiq olunması üçün onların öncədən test rejimində sınaqdan keçirilməsi və nəticələrin uğurlu olması halında isə davamlı tətbiq edilmələri üçün normativ hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi üzrə müvafiq tədbirlər görülsün [2]. Belə olduğu halda innovativ məhsul sayılan İslam maliyyə alətləri (sukuk, murabaha, mudarəbə və s.) kapital bazarlarına yeni baxışların yaranmasına səbəb olacaqdır.

**İslam maliyyəsinin əsasları və onların
Azərbaycandakı əhəmiyyəti**

İslam maliyyəsinin tarixinə nəzər saldıqda görürük ki, ilk dəfə bu sistem 1963-1966-cı illərdə Misirdə tətbiq olunmuşdur. Getdikcə dünyanın müxtəlif ölkələrində fəaliyyətə başlayan faizsiz bankçılıq sistemi hazırda dünyanın 102 ölkəsində mövcuddur

[3, s.14]. 2022-cü ildə İslam prinsiplərinə müvafiq olaraq kapitallaşmanın məcmu həcmi 4 trln. ABŞ dollarına çatmışdır [4].

İstər müsəlman, istərsə də qeyri-müsəlman ölkələrində tətbiqi getdikcə aktuallaşan bu maliyyələşmə və bankçılıq mexanizmi özündə müxtəlif alətləri ehtiva edir. Ümumi götürdükdə maliyyə alətləri 5 fərqli istiqamətdə təsnifləşdirilir: aktiv əsaslı (asset-based), kapital əsaslı (equity-based), mənfəət və zərər şərikliyi (profit and loss sharing), maliyyə bazarları əməliyyatları (capital market operations), İslam sığortası – təkafül (Islamic insurance) və sio-ekonomik xidmətlər (socioeconomic services) [5, s. 35-40].

Mənfəət və zərərə ortaqlı alətlər aşağıdakılardır:

- *Mudarəbə mexanizmi*: Bu alət özündə bir tərəfdən sərmayədarın (bank, kredit təşkilatı, İslam bankı pəncərəsi), digər tərəfdən isə mudaribin (kredit alan şəxs) xüsusi əməyinin (innovativ fəaliyyət, kəşflər, xüsusi layihələr, ixtiralar, işgüzarlıq fəaliyyəti və s.) iştirakını ehtiva edir. [6, s. 261].

- *Muşarəkə*. Mudarəbə alətinə bənzərsə də, burada bankla birgə kredit alan şəxs də biznesə yatırım edir. Bu zaman biznesdən əldə edilən mənfəət və ya itirilən zərər iştirakçılar arasında iştirak faizindən asılı olaraq mütənasib şəkildə bölüşdürülür. [3, s. 46].

Aktiv əsaslı alətlər:

- *Murabaha* müqaviləsi kredit təşkilatı və müştəri arasında elə razılıq müqaviləsidir ki, bu zaman bank öz sərəncamında olan aktivi (avadanlıq, ev, avtomobil, maşın, dəzgah və s.) hissəli şəkildə müştəriyə satır [3, s. 54].

- *Sələm və istisna* alətlərinin xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, qabaqcadan ödəniş olunmaqla məhsul sifariş olunur. Sələmdə avans məbləği tam şəkildə ödənilsə də, istisna müqaviləsində qismən ödəniş icra edilir.

Azərbaycanda İslam bankçılığı 2000-ci illərin əvvəllərinə təsadüf edir. 1989-cu ildə “Universal Bank” kimi fəaliyyətə başlayan “Kövsər Bank” ASC 2001-2015-ci illər ərzində İslam prinsiplərinə müvafiq olaraq maliyyə-kredit fəaliyyəti göstərmişdir. Kövsərbank 2015-ci ilədək ölkədə mudarəbə,

murabaha, muşarəkə, icarə kimi bank məhsulları satışı və xidmətlərini həyata keçirmişdir. Əsas məqam isə bundan ibarətdir ki, bank İslam maliyyə məhsullarını ənənəvi bank məhsullarının analoqu olan adları kimi təqdim etmişdir. Məsələn, sukuk alətini qiymətli kağız kimi, yaxud icarə alətini lizinq kimi və s. [7, s. 57]. Bundan əlavə ölkəmizdə müxtəlif kommertiya banklarının tərkibində İslam bankçılıq pəncərələri də fəaliyyət göstərmişdir. Bunlara Niko-İlbank, Azərbaycan Beynəlxalq Bankı (ABB), Turanbank, Amrahbank kimi bankları göstərə bilərik.

Mərkəzi Bankın Qərarının təhlili

Bildiyimiz kimi, Azərbaycanda Mərkəzi Bankın fəaliyyəti “Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı haqqında” Qanunla, bankların, BOKT-lərin, kredit ittifaqlarının fəaliyyəti isə müvafiq olaraq “Banklar haqqında”, “Bank olmayan kredit təşkilatları haqqında” və “Kredit ittifaqları haqqında” Qanunla tənzimlənir [8].

İslam bankları real sektoru maliyyələşdirdiyi üçün onların topdan və pərakəndə satış etmələri, xidmət göstərmələri, daha geniş şəkildə isə birja əməliyyatlarında iştirak etmələri həmin bankların əsas xüsusiyyətləri kimi qiymətləndirilir. Lakin Azərbaycanın bank qanunvericiliyinə nəzər saldıqda görürük ki, kommertiya banklarının sadaladığımız əməliyyatları yerinə yetirmələri müəyyən mənada məhdudlaşdırılmışdır. Qeyd edək ki, bank sektorumuzun hüquqi bazası Bazel standartları əsasında formalaşdırılmışdır [7, s. 56]. “Banklar haqqında” Qanunun 33-cü maddəsində ölkəmizdə kommertiya banklarının aşağıdakı fəaliyyətləri icra etmələri qadağan edilmişdir:

- Topdan və pərakəndə satış;
- İstehsal fəaliyyəti;
- Nəqliyyat fəaliyyəti;
- Tikinti-abadlaşdırma;
- Kənd təsərrüfatı;
- Mədəncilik və yataqların işlənməsi;
- Sığorta fəaliyyəti [9].

Ölkəmizin bank sistemində əsas məqamlardan biri budur ki, bankların hər biri universal xarakter daşıyır. Yəni beynəlxalq praktikada müşahidə etdiyimiz ixtisaslaşmış banklar (aqrar sektor üzrə, ixrac-idxal, tikinti və s.) ölkəmizdə mövcud deyil və mövcudluğuna zəmin yaradacaq hüquqi baza yoxdur. Bu bazanın formalaşdırılması və təkmilləşdirilməsi məqsədilə Mərkəzi Bankın İdarə Heyətinin 26

yanvar 2024-cü il tarixində “2024-2026-cı illərdə maliyyə sektorunun inkişaf Strategiyası”-ni qəbul etməsi İslam maliyyəsinin də ölkədə inkişafına yaşıl işığı yandırmışdır [10].

Strategiya sığorta sektorunu, kapital bazarlarını, bank sektorunu, ödəniş sistemlərini, rəqəmsal maliyyə, dayanıqlı maliyyə və maarifləndirmə istiqamətlərini əhatə edir.

Cədvəl 2. “2024-2026-cı illərdə maliyyə sektorunun inkişaf Strategiyası”-nın əhatə etdiyi istiqamətlər

Sahələr	Maliyyə inklüzivliyi	Əhatəlilik və diversifikasiya	Səmərəlilik	Korporativ idarəetmə və şəffaflıq	Dayanıqlıq	Ehtimal olunan potensial
Bank sektoru	Bank sektorunda dayanıqlı inkişafın dəstəklənməsi	Ölverişli və məsuliyyətli bank xidmətlərinin genişləndirilməsi	Bank sektorunda səmərəlilik təşəbbüslərinin təşviq edilməsi	Bank sektorunda korporativ idarəetmə, şəffaflıq və rəqəbatliliyin gücləndirilməsi	Risk əsaslı proporsional tənzimləmə və nəzarətin gücləndirilməsi	<i>Hazırda biznes kreditləri: 12,4 mld. AZN</i> <i>Planlaşdırılan: 16,5 mld. AZN</i>
Sığorta sektoru	Sığorta bazarında etimadın yüksəldilməsi	Sığorta təminatının əhatəsinin genişləndirilməsi	Vahid məlumat mənbələrinə çıxışın və rəqəmsallaşmanın dəstəklənməsi	Sığorta sektorunda müasir korporativ idarəetmə təcrübəsinin və rəqəbatliliyin təşviqi	Risk əsaslı nəzarətin yaradılması və sığortaların dayanıqlılığının gücləndirilməsi	<i>Hazırda adambaşına düşən hesablanmış sığorta məbləği: 121 AZN</i> <i>Planlaşdırılan: 195 AZN</i>
Kapital bazarları	Fərdi investirlərin kapital bazarlarında iştirakının təşviq edilməsi	Real sektorun kapital bazarlarından maliyyələşməsinin təşviq edilməsi	Xidmətlərin keyfiyyəti, əlçatanlığı və effektivliyinin təmin edilməsi	Kapital bazarlarının effektiv və çevik infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi	Risk əsaslı nəzarətin və keyfiyyət amillərinin təmin edilməsi mexanizmlərinin yaradılması	<i>Fərdi investirlərin kapital bazarlarına yatırılması məbləği: 150 mln. AZN</i> <i>Planlaşdırılan: 1 mld. AZN</i>

Mənbə: “2024-2026-cı illərdə maliyyə sektorunun inkişaf Strategiyası” əsasında müəllif tərəfindən tərtib edilmişdir.

Strategiyanın kapital bazarlarını əhatə etdiyi bölməsində investisiya alətlərinin çeşidinin artırılması istiqamətində mühüm işlərin görülməsi təşviq edilir. Belə ki, İslam maliyyəsinin də daxil olduğu ekoloji, sosial və idarəetmə (ESİ) investisiya məhsullarının stimullaşdırılması, yaşıl sukukun alternativ qiymətli kağız kimi dövriyyəsi və bununla bağlı hüquqi bazanın yaradılması strategiyada öz əksini tapmışdır. Ümumilikdə yeni maliyyə alətləri ilə bağlı aşağıdakı istiqamətlərdə hüquqi çərçivənin yaradılması nəzərdə tutulmuşdur:

- Sukuk və digər İslam maliyyə alətlərinin tətbiqi ilə bağlı hüquqi çərçivənin yaradılması və stimullaşdırılması;
- Maliyyə derivativləri ilə bağlı hüquqi çərçivənin yaradılması;
- Sekyuritizasiyanın tənzimləyici və nəzarətəddici çərçivəsinin yaradılması;
- Qısa mövqe (qiymətli kağızların qiymətinin

düşəcəyini güman edərək borc kimi alınaraq satılması mexanizmi) ilə bağlı hüquqi çərçivənin yaradılması.

Xüsusi tənzimləmə rejimi ilə bağlı müraciət edən şəxslərin (banklar, kredit təşkilatları və s.) fəaliyyətlərinin risk qrupuna daxil edilməmələri üçün potensial bazarın araşdırılması tələbi də Strategiyada öz əksini tapmışdır. Belə ki, xüsusi tənzimləmə rejimi çərçivəsində hədəf məhsullarla (İslam bankçılığı, rəqəmsal maliyyələşmə və s.) bağlı bazar potensialının və tələbin araşdırılması nəzərdə tutulmuşdur. Hüquqi tənzimləmənin hazırlanması ilə bağlı aşağıdakı istiqamətlər ələ alınmışdır:

- Hazırkı qanunvericiliyin alternativ maliyyə alətlərinə uyğunlaşdırılması;
- Alternativ maliyyə mexanizmi üçün tənzimləyici siyasətin yaradılması və inteqrasiyası;
- Hüquqi və tənzimləyici mexanizmin qəbul edilməsini istiqamətləndirmək və nəzəri-metodoloji əsasını təmin etmək məqsədilə dövlət orqanları və maliyyə qurumları ilə əməkdaşlığın edilməsi.

Maliyyə derivativlərinin, İslam maliyyəsinin, rəqəmsal yeniliklərin tətbiqini ehtiva edən xüsusi tənzimləmə rejiminin tətbiqi üzrə bir sıra sekulyar ölkələrin təcrübəsindən də yararlanmaq olar. Həmin ölkələrdən biri kimi Qazaxıstanda İslam maliyyəsi üzrə hüquqi çərçivənin yaradılması istiqamətində ciddi addımlar 2000-ci illərin əvvəllərində başlandı. Belə ki, 2009-cu ilin fevralında Qazaxıstan hökuməti müxtəlif qanunvericilik aktlarına düzəliş etmək üçün qanun qəbul etmişdir. Əsas düzəlişlər isə İslam bankçılığı üçün hüquqi və nəzarət çərçivəsinin yaradılması məqsədilə “Bank işi haqqında” Qanuna (The Law of Banking), “Qiymətli kağızlar haqqında” Qanuna (The Law on the Securities Market və “İnvestisiya fondları haqqında” Qanuna (The Law on Investment Funds) olmuşdur. Xüsusi tənzimləmə rejimi çərçivəsində real şəraitdə tətbiqi mümkün olan məhsullarla bağlı hüquqi çərçivədə həmçinin o da nəzərdə tutulmuşdur ki, Vergi Məcəlləsinə də İslam maliyyə məhsullarının ənənəvi maliyyə ilə bərabərləşdirilməsi üçün bəzi xüsusi düzəlişlərə ehtiyac var idi [11]. Hüquqi çərçivənin yaradılmasının ardınca 2010-cu ildə Al-Hilal Bank fəaliyyətə başlamış, 2017-ci ildə isə Zaman Bank öz lisenziyasını ənənəvi bankçılıqdan İslam bankçılığına dəyişdirərək ölkədə 2-ci İslam bankı statusunu aldı. Bu proseslər zamanı tənzimləyici qismində 3 qurum – AFR (Qazaxıstan Respublikasının Maliyyə

və Bazarının Tənzimlənməsi və İnkişafı Agentliyi), Qazaxıstan Milli Bankı və Astana Maliyyə Xidmətləri Palatası (Astana Financial Services Authority) çixış etmişdir [12].

Qazaxıstanda ənənəvi banklarla yanaşı yerli İslam bankları və xarici İslam banklarının filialları fəaliyyət göstərə bilər. İslam bankları AFR tərəfindən ayrıca tənzimlənməyə tabedir. Ümumiyyətlə, onlara kreditlər üzrə faiz hesablaşmaq və əmanətlər üzrə zəmanətli faizlər ödəmək qadağandır. Eyni zamanda İslam banklarına tütün, alkoqol, silah, oyun və AAOIFI standartları ilə təsbitini tapmış və milli iqtisadiyyatlarda mövcud olan şəriət şuralarının (Sharia Council) qadağan etdiyi bəzi digər fəaliyyətlərlə bağlı bizneslərə investisiya qoymaq qadağandır.

Ölkəmizdə olduğu kimi Qazaxıstanda da ümumilikdə tənzimləmə rejiminin tətbiqi aşağıdakıları əhatə etmişdir:

- İslam bankçılığı və maliyyələşməsi;
- Xarici bank filialları;
- Mikromaliyyə institutları;
- Fintek təşkilatları;
- Ödəniş sistemlərinin təkmilləşdirilməsi [12].

Nəticə

Mərkəzi Bankın “Xüsusi tənzimləmə rejiminin tətbiqi Qaydası” haqqında Qərarı, Azərbaycanda İslam maliyyəsinin inkişafına əhəmiyyətli təsir göstərməkdədir. Tədqiqatımızda göstərilmiş xüsusi tənzimləmə rejiminin tətbiqinin effektiv olması üçün bir sıra problemlərin həlli vacib sayılmalıdır. Ümumilikdə, həmin problemləri və riskləri aşağıdakı kimi sadalaya bilərik:

- İnnovativ və alternativ maliyyə məhsulları, o cümlədən İslam maliyyə alətləri barədə maliyyə ekosisteminin məlumatının az olması, ya da olmaması;
- Kiçik və orta sahibkarlığın inkişafını stimullaşdıran qurumlarla sahibkarlar arasında əməkdaşlığın zəif olması;
- İslam maliyyə alətlərindən istifadə üzrə beynəlxalq təcrübənin ölkəmizdə aşağı səviyyədə araşdırılması;
- Xüsusi tənzimləmə rejimi çərçivəsində müraciət edən şəxslərin innovativ məhsulları test rejimində tətbiq etmələri zamanı nəzarət mexanizminin zəif olması;
- Maliyyə institutları tərəfindən innovativ məh-

sulların tətbiqi zamanı sahibkarların bu məhsullara tələbatının real vəziyyətlə uyğunsuzluğu;

- Əgər xüsusi tənzimləmə rejimində innovativ məhsulun tətbiqi özünü doğruldarsa, hazırda hüquqi çərçivənin olmaması da, gələcəkdə İslam maliyyə alətlərinin tətbiqi prosesini ləngidə bilər.

Qeyd edilən fundamental problemlərin köklü həlli, əlbəttə ki, mümkün deyildir. Ən başlıcası ona görə ki, tədqiqatın predmetində innovativ məhsul dayanır və ölkəmizdə onun tətbiqi hələlik nəzəriyyədən o tərəfə keçə bilmir. Sözsüz ki, zaman keçdikcə innovativ məhsulların tətbiqi imkanları genişləndiriləcək və təkmilləşdirmələr aparılacaqdır. Lakin sadalanan problem və risklərin həlli yollarını aşağıdakı kimi qeyd edə bilərik:

1. İnnovativ məhsul olaraq İslam maliyyə məhsulları barədə maarifləndirmə işləri aşağıdakı vasitələrlə icra edilə bilər:

a) İslam maliyyə məhsulları ilə bağlı kütləvi nəşrlər vasitəsilə;

b) Təlimlər, seminarlar və kursların təşkil edilməsi vasitəsilə;

c) Konfrans və simpoziumların həyata keçirilməsi ilə;

d) Xüsusi tənzimləmə rejimi keçmiş və innovativ məhsullar təklif olunan ölkələrdə təcrübə mübadiləsi aparılması yolu ilə.

2. Həmçinin, İslam maliyyəsinin digər ölkələrdəki tətbiqi təcrübələri də Azərbaycanda bu sahənin inkişafına töhfə verə bilər. Qazaxıstan örnəyini ələ alsaq, görərik ki, İslam maliyyələşmə mexanizminin tənzimlənməsində Agentlik fəaliyyəti praktikası rəhbər tutulur. Gələcəkdə ölkəmizin bank qanunvericiliyində dəyişikliklər olduğu təqdirdə maliyyə tənzimləyici qurumların nəzdində agentliyin yaradılması məsələsinə də baxıla bilər.

3. Sahibkarların gələcəkdə təklif oluna biləcək maliyyə məhsullarına tələbatlarının dərin sorğular vasitəsilə daha dəqiq araşdırılması alternativ və innovativ məhsulların tətbiqində daha düzgün qərarlar verilməsinə yardımçı olacaqdır.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. 2024-2026-cı illərdə maliyyə sektorunun inkişaf Strategiyası: [Elektron resurs]// https://www.cbar.az/pages/strategy?language=az&fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAAR3U7LZaanOtRjKQD2eI4E0ard7Hm0BsVThkaQ7bIN5VQbRRtlCnXIfpNLU_aem_AUIRhcCZEBtVMAY35hwITPsCnRcmKI-TI-

[5CjkebjYpca2Fia8Bn83r1vq7sCriEz6J4oqaYmL3k-KEvxdIUoD_DIx](https://www.cbar.az/pages/strategy?language=az&fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAAR3U7LZaanOtRjKQD2eI4E0ard7Hm0BsVThkaQ7bIN5VQbRRtlCnXIfpNLU_aem_AUIRhcCZEBtVMAY35hwITPsCnRcmKI-TI-)

2. "Xüsusi tənzimləmə rejiminin tətbiqi Qaydası"nın təsdiq edilməsi barədə <https://e-qanun.az/framework/56351>

3. Atakişiyev R. B. *İslam maliyyə sistemi və alətləri (kitab)*. Bakı, 2021. 130 s.

4. ICD – LSEG Islamic Finance Development Report 2023

https://solutions.lseg.com/IslamicFinance_ICD_LSEG

5. Dr. Muhammad Hanif. *Fundamentals of Islamic Finance (book)*. Islamabad, Pakistan, 2020. 65 p.

6. Prof. Dr. Abdulaziz B. Ticaret ve Faiz, Süleymaniye Vakfi Yayınları. 2016. yayın № 08. 340 s.

7. KOBİA, *İqtisadi Resursların Öyrənilməsi İB. "Azərbaycanda alternativ maliyyə və İslam bankçılığı üzrə ehtiyacların qiymətləndirilməsi" layihəsi çərçivəsində aparılmış sorğunun hesabatı*. Bakı, 2022. 100 s.

8. "Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı haqqında"

<https://e-qanun.az/framework/5530>

9. "Banklar haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu

<https://e-qanun.az/framework/5825>

10. 2024-2026-cı illərdə maliyyə sektorunun inkişaf Strategiyası https://www.cbar.az/pages/strategy?language=az&fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAAR3U7LZaanOtRjKQD2eI4E0ard7Hm0BsVThkaQ7bIN5VQbRRtlCnXIfpNLU_aem_AUIRhcCZEBtVMAY35hwITPsCnRcmKI-TI5CjkebjYpca2Fia8Bn83r1vq7sCriEz6J4oqaYmL3k-KEvxdIUoD_DIx

11. *Islamic Finance in Kazakhstan* <https://eurobak.kz/islamic-finance-in-kazakhstan/>

12. *A general introduction to the banking regulatory regime in Kazakhstan* <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=8f908053-3f89-4aca-8a30-6b3af5bb7bd6>

XÜLASƏ

Ölkəmizdə innovativ maliyyə mexanizminin tətbiq edilməsi istiqamətində ixtisaslaşmış qurumların fəaliyyəti maliyyə sektorunda inklüzivliyin təmin edilməsi və maliyyələşmə mexanizminin diversifikasiyası məqsədilə son zamanlar geniş şəkildə özünü göstərir. Belə ki, son bir neçə ildə İslam maliyyə

alətləri də daxil olmaqla müxtəlif alternativ maliyyə alətləri (vençur, mələk maliyyəsi, fyuçers, forvard və s.) barədə hüquqi bazanın yaradılması və ya mövcud qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi üzrə dövlət proqramlarının qəbul edilməsi buna bariz nümunədir. Bu məqalə Mərkəzi Bankın "Xüsusi tənzimləmə rejiminin tətbiqi Qaydası" barədə Qərarının Azərbaycanda İslam maliyyəsinin inkişafına olan təsirini araşdırır. Məqalədə bu Qərarın İslam maliyyə məhsullarının və xidmətlərinin formalaşmasına necə kömək etdiyi, tənzimləmə rejiminin sektorun inkişafına verdiyi dəstək və qarşılaşdığı çətinliklər, mövcud hüquqi bazanın sektora təsiri geniş şəkildə təhlil olunur.

Açar sözlər: *innovativ, strategiya, alternativ maliyyə, İslam maliyyəsi, ixtisaslaşmış qurumlar.*

Mashallah Roman Safarov
Ph.D. student, Baku State University
masallah.safarov.roman@bsu.edu.az
ORCID: 0000-0001-5718-9754

THE ROLE OF THE "SPECIAL REGULATORY REGIME IMPLEMENTATION RULE" IN THE DEVELOPMENT OF ISLAMIC FINANCE IN AZERBAIJAN

SUMMARY

In our country, specialized institutions' activities in applying an innovative financial mechanism have recently been widely manifested to ensure inclusion in the financial sector and diversify the financing mechanism. Thus, in the last few years, the creation of a legal framework for various alternative financial instruments (venture, angel finance, futures, forward, etc.) including Islamic financial instruments, or the adoption of state programs for improving existing legislation is a clear example. This article examines the impact of the Central Bank's Decision on the "Regulation on the Application of the Special Regulatory Regime" on the development of Islamic finance in Azerbaijan. In the article, how this Decision helps the formation of Islamic financial products and services, the support provided by the regulatory regime to the development of the sector and the challenges it faces, and the impact of the existing legal framework on the industry is widely analyzed.

Keywords: *innovative, strategy, alternative finan-*

ce, Islamic finance, specialized institutions.

Машаллах Роман оглы Сафаров
Бакинский Государственный Университет,
докторант
masallah.safarov.roman@bsu.edu.az
ORCID: 0000-0001-5718-9754

РОЛЬ «ПРАВИЛА ВНЕДРЕНИЯ СПЕЦИАЛЬНОГО РЕЖИМА РЕГУЛИРОВАНИЯ» В РАЗВИТИИ ИСЛАМСКИХ ФИНАНСОВ В АЗЕРБАЙДЖАНЕ

РЕЗЮМЕ

В нашей стране в последнее время широко проявляется деятельность специализированных учреждений в направлении применения инновационного финансового механизма с целью обеспечения инклюзивности в финансовом секторе и диверсификации механизма финансирования. Таким образом, в последние несколько лет очевидным является создание правовой базы для различных альтернативных финансовых инструментов, в том числе исламских финансовых инструментов (венчурное, ангельское финансирование, фьючерсы, форварды и т.д.) или принятие государственных программ по совершенствованию существующего законодательства. Пример этого Исследуется влияние Решения Банка о «Положении о применении специального режима регулирования» на развитие исламских финансов в Азербайджане. В статье широко анализируется, как это Решение помогает формированию исламских финансовых продуктов и услуг, поддержка, оказываемая регуляторным режимом развитию сектора и проблемы, с которыми он сталкивается, а также влияние существующей правовой базы на сектор.

Ключевые слова: *инновационные, стратегия, альтернативные финансы, исламские финансы, специализированные институты.*